

مرکز پژوهش‌های
مجلس شورای اسلامی

مشخصات گزارش:

دفتر مطالعات انرژی، صنعت و معدن

گروه نفت و گاز

نوع گزارش:

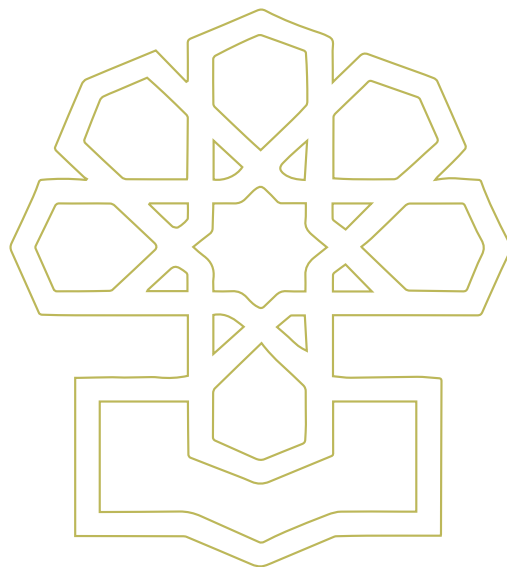
- طرح / لایحه
- راهبردی
- نظارتی
- پیش‌نویس قانونی

شماره مسلسل:

۲۱۳۰۸

تاریخ انتشار:

۱۴۰۴/۱۱/۱۲

پایش شاخص‌های کلان زنجیره تولید تا مصرف گاز در کشور (۱): سال ۱۴۰۳

علی صابری

Doi: [10.22034/mrc.report.21308](https://doi.org/10.22034/mrc.report.21308)

چکیده

برای ارائه تصویری کلان از شاخص‌های انرژی، گزارش حاضر به شاخص‌های زنجیره گاز در سال ۱۴۰۳ می‌پردازد. تولید انرژی اولیه و مصرف نهایی انرژی کشور به گاز وابستگی زیادی دارد، به نحوی که ۷۰/۶ درصد از کل انرژی تولیدی و ۵۴/۵ درصد از سبد انرژی بخش‌های مصرفی به گاز وابسته است. در سال ۱۴۰۳ کل تولید گاز خام ۱۰۹۷ م.م.م.ر^۱ بوده که نسبت به هدف برنامه هفتم پیشرفت ۳۶ درصد تحقق داشته است. همچنین گاز تحویلی به شرکت ملی گاز معادل ۸۳۰ م.م.م.ر بوده که ۷۳،۱ درصد آن از پالایشگاه‌های پارس جنوبی تامین شده است. با کسر مصارف عملیاتی و لحاظ واردات و تزریق، جمعاً ۷۶۷/۲ م.م.م.ر گاز طبیعی به خطوط سراسری تحویل شده است. متوسط تجارت گاز طبیعی برابر با ۴۵/۷ م.م.م.ر بوده که کمترین میزان در چهار سال اخیر است. این در حالی است که باید تا پایان برنامه هفتم، صادرات و واردات گاز کشور به ترتیب به ۱۰۹ و ۵۵ م.م.م.ر برسد. در خصوص استفاده از مخازن ذخیره‌سازی نیز در اوج مصرف ۲۵/۶ م.م.م.ر گاز مورد نیاز از محل ذخیره‌سازی تأمین شده و با تکلیف برنامه ۱۲۰ م.م.م.ر فاصله دارد. از کل گاز تحویلی به خطوط سراسری نیز، مصارف گازرسانی حدود ۶۹۷/۷ م.م.م.ر است و افزایش ۲/۶ درصدی دارد. عمده افزایش مصرف، ناشی از افزایش تقاضای بخش خانگی به واسطه کاهش دمای شدید در زمستان و همچنین بخش‌های صنعتی و نیروگاهی است.

۱. مقدمه

یکی از پیش‌نیازهای اساسی در هر گونه تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری، دسترسی به داده‌های جامع، دقیق و قابل اتکا است. تصمیم‌گیری‌های کلان در حوزه‌های مختلف، به‌ویژه در بخش انرژی، نیازمند شناخت وضعیت موجود و روندهای حاکم بر این حوزه است. بدون شناخت وضعیت فعلی، سیاست‌گذاری و تصمیم‌گیری‌ها در

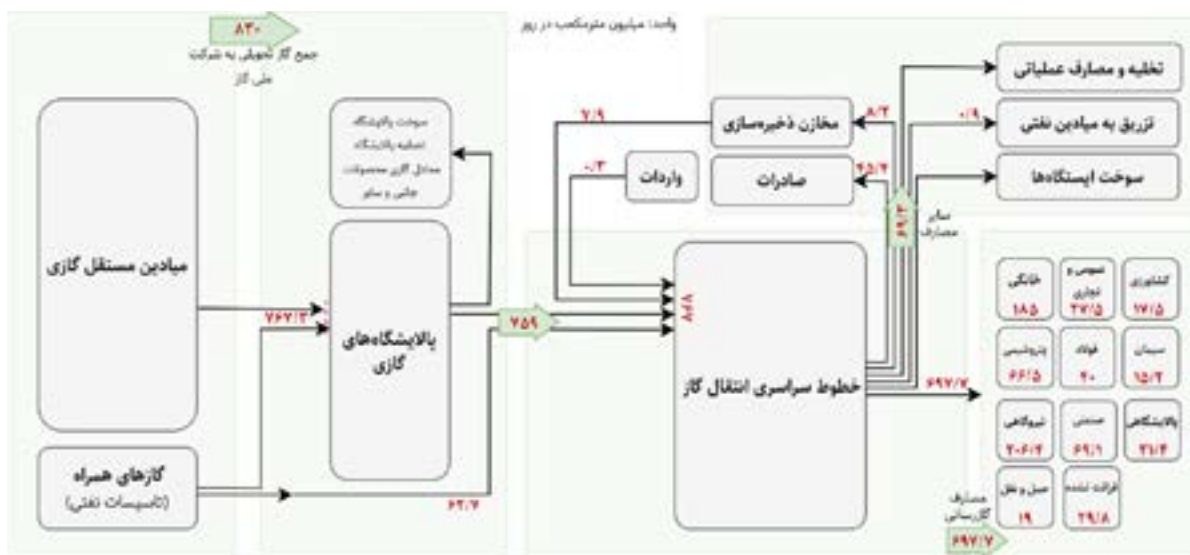
۱. میلاد بیگی، حبیب‌اله ظفریان (ناظران علمی)؛ مرتضی نیکخواه نسب، ایمان رضوانی (مدیران مطالعه)؛ نفیسه حاجی‌صفری (صفحه‌آرا)؛ مژگان کاظمی (ویراستار ادبی).
۱. میلیون مترمکعب در روز.

سطوح مختلف کشور ممکن است براساس حدس و گمان یا داده‌های ناقص انجام شوند؛ که این امر می‌تواند به ناکارآمدی در تخصیص منابع و حتی بروز چالش‌های بلندمدت در بخش انرژی منجر شود. با توجه به این ضرورت، هدف اصلی این گزارش، ارائه تصویری جامع از شاخص‌های کلان در بخش گاز در کشور است و تلاش شده تا با استفاده از داده‌های در دسترس، وضعیت کلی زنجیره تولید تا عرضه نهایی گاز ترسیم شود. انتشار این گزارش‌ها در یک برنامه منظم شش ماهه تنظیم شده است؛ به این صورت که در هر سال، یک گزارش وضعیت شش ماهه اول را ارائه می‌دهد و گزارش دوم، آمار کل سال را پوشش داده خواهد شد. همچنین برای اینکه تصویر کامل‌تری از وضعیت انرژی کشور وجود داشته باشد، گزارش شاخص‌های «بخش برق» نیز با همین ترتیب زمانی منتشر می‌شود. بر همین اساس، در گزارش حاضر شاخص‌های بخش گاز در سال ۱۴۰۳ مورد بررسی قرار گرفته و گزارش بعدی نیز به شش ماهه نخست سال ۱۴۰۴ اختصاص خواهد داشت.

۲. شمای کلی زنجیره تولید تا مصرف نهایی گاز

به صورت کلی گاز تولیدی در کشور از محل گازهای همراه و میادین مستقل گازی است که تحویل شرکت ملی گاز می‌شود. در سال ۱۴۰۳ گاز تحویلی به شرکت ملی گاز از محل میادین مستقل گازی و تأسیسات نفتی ۸۳۰ م.م.م بوده است که ۶۲/۷ م.م.م.م از آن به طور مستقیم به خطوط انتقال گاز و ۷۶۷/۳ م.م.م.م در دیگر تحویل پالایشگاه‌های گازی شده است. پس از کسر مصارف پالایشگاه و محصولات جانبی و لحاظ گاز طبیعی تأسیسات نفتی، واردات و مخازن ذخیره‌سازی، در نهایت ۷۶۷ م.م.م.م به خطوط سراسری انتقال گاز تحویل داده می‌شود. از این بین حدود ۷۹۸ م.م.م.م گاز طبیعی به مصارف گازرسانی و حدود ۶۹/۳ م.م.م.م نیز به سایر مصارف مانند صادرات، تزریق به میادین نفتی و مخازن ذخیره‌سازی اختصاص می‌یابد [۱]. در شکل ۱ خلاصه‌ای از فرایند تولید تا مصرف نهایی گاز طبیعی در کشور به تصویر کشیده شده است.

شکل ۱. شمای کلی زنجیره تولید تا مصرف نهایی گاز در سال ۱۴۰۳ [۱]

۳. وضعیت تولید گاز طبیعی

در سال ۱۴۰۳ تولید گاز خام معادل ۱۰۹۷ میلیون مترمکعب در روز بوده است که با رشد ۱۳ درصدی (معادل ۱۲۷ م.م.م.ر) نسبت به سال ۱۴۰۲ همراه بوده است [۲]. همچنین عرضه گاز طبیعی در کشور که از طریق پالایشگاه‌های گازی و تأسیسات نفتی صورت می‌پذیرد برابر با ۸۳۱/۲ م.م.م.ر بوده و به شرکت ملی گاز تحویل داده شده است. میزان عرضه گاز طبیعی در سردترین ماه سال (بهمن) این عدد به ۹۲۲ و در گرم‌ترین ماه سال (مرداد) به ۷۶۲ م.م.م.ر می‌رسد. ۷۳/۱ درصد از کل گاز تحویلی به شرکت ملی گاز مربوط به پالایشگاه‌های گازی پارس جنوبی است که در سال‌های اخیر تقریباً این سهم ثابت بوده است [۱ و ۳].

۴. وضعیت ذخیره‌سازی گاز طبیعی در مخازن زیرزمینی

ذخیره‌سازی گاز طبیعی، از طریق کمک به تأمین پایدار و مدیریت شبکه انتقال گاز، یکی از مهم‌ترین راهکارهای حل مسئله ناترازی فصلی گاز از سمت عرضه است. ذخیره‌سازی گاز طبیعی در ایران از طریق دو مخزن سراجه (استان قم) با ظرفیت ۱/۲ و شورپجه (استان خراسان رضوی) با ظرفیت ۲/۲ میلیارد مترمکعب در سال صورت می‌پذیرد. به صورت متوسط میزان گاز تحویلی به شبکه سراسری گاز طبیعی از طریق این دو مخزن برابر با ۱/۱ درصد از کل مصرف داخلی در سال است، این در حالی است که این عدد در کشورهای اروپایی به صورت متوسط ۲۳ درصد و در دنیا ۱۱ درصد است [۴]. براساس بند «پ» ماده (۴۴) [قانون برنامه هفتم پیشرفت](#)، میزان تولید از محل ذخیره‌سازی در دوره اوج مصرف باید به حداقل ۱۲۰ میلیون مترمکعب در روز افزایش یابد. این عدد برای مخازن زیرزمینی در حال حاضر برابر با ۳۰ میلیون مترمکعب در روز است. براساس هدف گذاری سالیانه، باید در سال سوم برنامه با ۱۵ م.م.م.ر افزایش، این شاخص به ۴۵ برسد [۲].

۵. وضعیت تجارت گاز طبیعی

جهت تأمین بخشی از نیاز گاز طبیعی در نواحی شمال و شمال شرقی کشور، واردات گاز در ماه‌های سرد سال از طریق ترکمنستان صورت می‌پذیرد. شایان ذکر است که مقداری از گاز با عنوان سوآپ بین آذربایجان و ایران برای تحویل به نخجوان تبادل شده که بخشی از آن برای مصارف داخلی نیز استفاده شده است. در خصوص صادرات گاز طبیعی نیز ایران به کشورهای ترکیه، عراق، ارمنستان و نخجوان صادرات دارد که در خصوص صادرات گاز به ارمنستان، قرارداد به صورت تهاثر گاز صادراتی و برق وارداتی از این کشور است. براساس بند «ت» ماده (۴۴) [قانون برنامه هفتم پیشرفت](#)، باید تا پایان برنامه حجم صادرات و واردات گاز کشور به ترتیب به میزان ۴۰ و ۲۰ میلیارد مترمکعب در سال (معادل ۱۰۹ و ۵۵ میلیون مترمکعب در روز) برسد، اما میزان صادرات در سال ۱۴۰۳ به صورت متوسط روزانه ۴۵,۴ م.م.م.ر بوده است [۱ و ۲].

۶. وضعیت مصارف گاز طبیعی

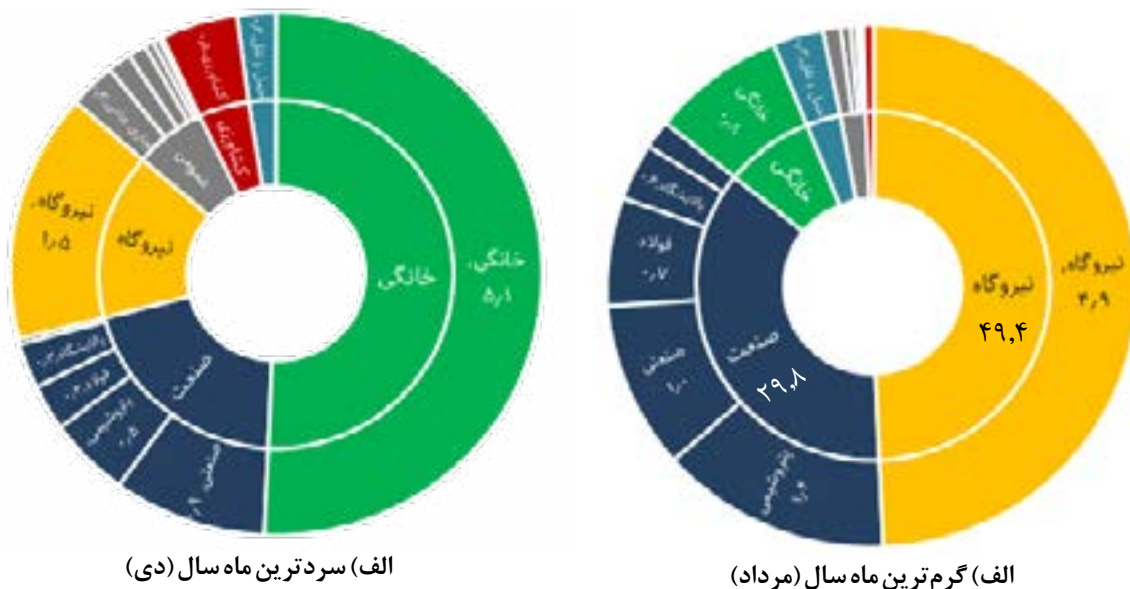
گاز طبیعی پس از تصفیه در پالایشگاه‌های گازی و تأسیسات نفتی، دریافت از مخازن ذخیره‌سازی و واردات، به خطوط لوله سراسری تزریق می‌شود و آنگاه قابلیت استفاده در بخش‌های مختلف شامل مصارف گازرسانی، صادرات، تزریق به میادین نفتی، مصارف عملیاتی، سوخت ایستگاه‌ها و همچنین تزریق به مخازن ذخیره‌سازی را دارد. جدول ۱ خلاصه وضعیت شاخص مصرف گاز طبیعی در بخش‌های مختلف گازرسانی را نشان می‌دهد. به صورت متوسط میزان مصرف گاز در سال ۱۴۰۳ در بخش‌های مصرفی حدود ۲,۶ درصد رشد داشته که بخش کشاورزی با ۲۵,۲ درصد بیشترین رشد و بخش سیمان با کاهش ۱۳,۲ درصدی، بیشترین کاهش را ثبت کرده است. همچنین به لحاظ میزان افزایش، بخش خانگی ۲۴,۵ م.م.م.ر افزایش مصرف داشته که علت این مسئله کاهش دما در زمستان سال ۱۴۰۳ نسبت به مدت مشابه در سال‌های قبل است. متوسط دما در زمستان سال ۱۴۰۳ برابر با ۸,۱ درجه و در سال ۱۴۰۲ برابر با ۹,۶ بوده است [۵]. همچنین بخش نیروگاهی با کاهش ۱۱,۱ م.م.م.ر بیشترین میزان کاهش را داشته است که علت آن کاهش تخصیص گاز به نیروگاه و استفاده از سوخت مایع بوده است. در سال ۱۴۰۲، در مجموع

۱۹,۸ میلیارد لیتر و در سال ۱۴۰۳ حدود ۲۴,۵ میلیارد لیتر سوخت مایع در نیروگاه‌های کشور مصرف شده است [۷ و ۶]. شایان ذکر است که مصرف بخش حمل‌ونقل و سیمان نیز کاهش یافته که در بخش حمل‌ونقل دلیل آن کاهش صرفه اقتصادی سی‌ان‌جی و در بخش سیمانی افزایش استفاده از سوخت مایع بوده است.

با توجه به وابستگی مصرف گاز به ویژه در بخش‌های ساختمانی (خانگی، تجاری، عمومی و غیره) به دمای هوا، در شکل ۲ سهم مصرف بخش‌های مختلف گاز در گرم‌ترین و سردترین ماه سال به نمایش گذاشته شده است. میزان مصرف در بخش کشاورزی در سردترین ماه سال ۹/۷ برابر گرم‌ترین ماه سال است. این عدد برای بخش خانگی ۷/۷ برابر و تجاری ۵/۸ برابر است. همان‌طور که مشخص است، سهم بخش کشاورزی از ۰/۶ درصد به ۴/۶ درصد و بخش خانگی از ۸/۱ درصد به ۵۰/۷ درصد در دی ماه می‌رسد. با توجه به اینکه کل میزان مصرف ۱/۲ برابر افزایش می‌یابد، با افزایش سهم بخش‌های مصرفی، باید سهم سایر بخش‌ها کاهش یابد. به صورت کلی سهم مصرف گاز نیروگاه از ۴۹/۴ به ۱۵/۵ درصد و بخش صنعتی از ۲۹/۸ به ۲۰/۱ کاهش می‌یابد. در این بین نسبت مصرف گاز صنایع سیمان در سردترین ماه سال به گرم‌ترین ماه سال ۰/۲ و برای نیروگاه و پتروشیمی ۰/۴ است که نشان از بیشترین کاهش مصرف است. بخش‌های حمل‌ونقل، صنایع خرد و پالایشگاه کاهش مصرف در ماه‌های سرد سال ندارد [۱ و ۸].

شکل ۲. نمودار سهم بخش‌ها از مصرف گاز طبیعی در سال ۱۴۰۳ [۵]

۷. وضعیت مشترکان گاز طبیعی

در مجموع ۲۹,۰۲ میلیون مشترک گاز طبیعی در کشور وجود دارد که مصرفی حدود ۲۵۴,۶ مترمکعب در سال دارند. در سال ۱۴۰۳ حدود ۶۲۰ هزار مشترک جدید به شبکه گاز اضافه شده‌اند که معادل ۲,۱ درصد رشد نسبت به سال ۱۴۰۲ است که بیشترین میزان مربوط به بخش خانگی با ۵۹۰ هزار مشترک جدید است. به لحاظ سرانه مصرفی، بخش خانگی به ازای هر مشترک حدود ۲۵۲۷ مترمکعب گاز در سال مصرف شده است که این عدد برای بخش عمومی حدود ۴۷۸۳ و برای بخش کشاورزی برابر با ۹۷۲۴۵ مترمکعب است. شایان ذکر است که در حال حاضر ۱۲۶۵ شهر معادل ۹۴,۴ شهرهای کشور گازدار شده و این عدد برای روستاها برابر با ۴۰۷۵۶، معادل ۸۰,۳ درصد از کل روستاهایی است که قابلیت گازرسانی دارند است [۱، ۳ و ۸].

۸. شاخص‌های کلان بخش گاز در سال ۱۴۰۳

مهمترین شاخص‌های کلان بخش گاز در سال ۱۴۰۳ در جدول ۱ ارائه شده و با سال قبل مقایسه شده‌اند. همچنین درصد تحقق شاخص‌های برنامه هفتم پیشرفت مرتبط با بخش گاز نیز در توضیحات جدول زیر ذکر شده است.

جدول ۱. وضعیت شاخص‌های کلان بخش گاز در دو سال اخیر (۱، ۲، ۳ و ۸)

ردیف	شاخص	واحد	۱۴۰۲	۱۴۰۳	توضیحات	
تولید و عرضه گاز	۱	تولید گاز خام	۹۶۰	۱۰۹۷	میزان تحقق بر اساس هدف برنامه هفتم، در سال نخست ۱۵۱ درصد و نسبت به هدف نهایی برنامه ۳۶ درصد است.	
	۲	گاز دریافتی از پالایشگاه‌های گازی پارس جنوبی	۵۹۹۰۱	۶۰۶۰۵	حدود ۱،۲ درصد معادل ۷،۴ ر.م.م.م. افزایش داشته	
	۳	گاز دریافتی از سایر پالایشگاه‌های گازی	۱۵۵،۶	۱۶۰،۸	حدود ۳،۳ درصد معادل ۵،۲ ر.م.م.م. افزایش داشته	
	۴	گاز دریافتی از تأسیسات نفتی	۵۹،۲	۶۲،۷	حدود ۵،۹ درصد معادل ۳،۵ ر.م.م.م. افزایش داشته	
	۵	سهم پالایشگاه‌های پارس جنوبی از گاز تحویلی به شرکت ملی گاز	درصد	۷۳،۶	۷۳،۱	به صورت متوسط سالانه حدود ۷۳،۳ درصد گاز از پالایشگاه‌های پارس جنوبی تأمین می‌شود.
	۶	گاز تحویلی به شرکت ملی گاز	ر.م.م.م.	۸۱۳،۹	۸۳۰	حدود ۲ درصد معادل ۱۶،۱ ر.م.م.م. افزایش داشته
	۷	حداکثر گاز تحویلی به شرکت ملی گاز ^۱	ر.م.م.م.	۸۹۰،۵ (اسفند)	۹۲۲ (بهمن)	حدود ۳،۵ درصد معادل ۳۱،۵ ر.م.م.م. افزایش داشته
	۸	گاز تحویلی به خطوط سراسری انتقال گاز ^۲	ر.م.م.م.	۷۵۴،۴	۷۶۷،۲	حدود ۱،۷ درصد معادل ۱۲،۸ ر.م.م.م. افزایش داشته
	۹	جمع‌آوری گازهای مشعل	هزار بشکه در روز نفت خام	۰	۶۳	بر اساس برنامه هفتم باید تا پایان برنامه ۲۵۰ هزار بشکه در روز و در پایان سال اول معادل ۴۶،۹ هزار بشکه در روز تحقق یابد که در سال نخست برنامه عملکرد ۱۳۴ درصدی و نسبت به پایان برنامه عملکرد ۲۵ درصدی دارد.
ذخیره‌سازی گاز طبیعی	۱۰	ظرفیت ذخیره‌سازی	میلیارد مترمکعب در سال	۳،۴	۳،۴	شامل دو میدان سراج به ظرفیت ۱،۲ و شوریجه به ظرفیت ۲،۲ میلیارد مترمکعب است.
	۱۱	تحويل به مخازن ذخیره‌سازی	ر.م.م.م.	۸،۲	۸،۶	-
	۱۲	دریافتی از مخازن ذخیره‌سازی	ر.م.م.م.	۷،۵	۷،۹	-
	۱۳	حداکثر گاز دریافتی از مخازن ذخیره‌سازی	ر.م.م.م.	۲۵،۲	۲۵،۶	بر اساس برنامه هفتم، میزان تولید از محل ذخیره‌سازی در دوره اوج مصرف باید به حداقل ۱۲۰ ر.م.م.م. برسد. افزایش میزان فعلی در برش سالانه از سال دوم آغاز می‌شود.
	۱۴	سهم ذخیره‌سازی از تأمین گاز در اوج مصرف	درصد	۳،۳	۳،۱	به‌رغم تأکید بر افزایش سهم ذخیره‌سازی، این عدد ۶ درصد کاهش داشته است.
تجارت گاز طبیعی	۱۵	میزان واردات	ر.م.م.م.	۶،۲۷	*	حجم واردات در پایان برنامه باید به ۵۵ ر.م.م.م. برسد به دلیل عدم دسترسی به میزان واردات، تحقق آن مشخص نیست.
	۱۶	میزان صادرات	ر.م.م.م.	۴۵،۲	۴۵،۴	حجم صادرات در پایان برنامه باید به ۱۰۹ ر.م.م.م. برسد که بدون عملکرد بوده است.
	۱۷	کمترین میزان مجموع صادرات ماهیانه	ر.م.م.م.	۱۸ (اسفند)	۱۵ (بهمن)	میزان صادرات در ماه‌های سرد سال به صورت متوسط حدود ۷۵ درصد کاهش می‌یابد که به دلیل کسری است.
	۱۸	بیشترین میزان مجموع صادرات ماهیانه	ر.م.م.م.	۶۴ (اردیبهشت)	۶۵ (خرداد)	

۱. در زمان اوج مصرف گاز طبیعی.

۲. مجموع کل گاز تحویلی به شبکه انتقال که حاصل جمع کل گاز تحویلی از پالایشگاه‌های گازی و تأسیسات نفتی، واردات و دریافتی از مخازن ذخیره‌سازی است.

ردیف	شاخص	واحد	۱۴۰۲	۱۴۰۳	توضیحات
۱۹	مصرف بخش خانگی	ر.م.م.م	۱۶۱,۰	۱۸۵,۴ ^۱	حدود ۱۵ درصد معادل ۲۴,۴ ر.م.م.م افزایش داشته است.
۲۰	مصرف بخش عمومی ^۲	ر.م.م.م	۲۵,۰	۲۷,۵	حدود ۱۰ درصد معادل ۲,۵ ر.م.م.م افزایش داشته است.
۲۱	مصرف بخش کشاورزی	ر.م.م.م	۱۳,۹	۱۷,۴	حدود ۲۵ درصد معادل ۳,۵ ر.م.م.م افزایش داشته است.
۲۲	مصرف بخش نیروگاهی	ر.م.م.م	۲۱۷,۵	۲۰۶,۴	حدود ۵ درصد معادل ۱۱,۱ ر.م.م.م کاهش داشته که علت آن افزایش استفاده از سوخت مایع بوده است.
۲۳	مصرف بخش پتروشیمی	ر.م.م.م	۶۷,۲	۶۶,۵	حدود ۱ درصد معادل ۰,۷ ر.م.م.م کاهش داشته است.
۲۴	مصرف بخش فولاد	ر.م.م.م	۳۹,۴	۴۰,۰	حدود ۱,۵ درصد معادل ۰,۶ ر.م.م.م افزایش داشته است.
۲۵	مصرف بخش سیمان	ر.م.م.م	۱۷,۵	۱۵,۲	حدود ۱۳,۲ درصد معادل ۲,۳ ر.م.م.م کاهش داشته است که بخشی از آن به دلیل محدودیت شدید تأمین گاز زمستان است.
۲۶	مصرف بخش پالایشگاه‌ها	ر.م.م.م	۱۸,۳	۲۱,۴	حدود ۱۶,۹ درصد معادل ۳,۱ ر.م.م.م افزایش داشته است.
۲۷	مصرف بخش حمل‌ونقل	ر.م.م.م	۲۱,۹	۱۹,۰	حدود ۱۳,۳ درصد معادل ۲,۹ ر.م.م.م کاهش داشته است.
۲۸	مصرف بخش صنایع خرد	ر.م.م.م	۶۵,۱	۶۹,۰	حدود ۶ درصد معادل ۳,۹ ر.م.م.م افزایش داشته است.
۲۹	کل مصارف گازرسانی	ر.م.م.م	۶۸۰,۱	۶۹۷,۷	حدود ۲,۶ معادل ۱۷,۶ ر.م.م.م درصد افزایش داشته است.
۳۰	تعداد مشترکان بخش خانگی	میلیون مشترک	۲۶,۱۶	۲۶,۷۵	حدود ۲,۵ درصد معادل ۵۹۰ هزار مشترک افزایش داشته است.
۳۱	تعداد مشترکان بخش عمومی	میلیون مشترک	۲,۰۶	۲,۱۰	حدود ۱,۹ درصد معادل ۴۰ هزار مشترک افزایش داشته است.
۳۲	تعداد مشترک بخش کشاورزی	هزار مشترک	۶۴,۱	۶۵,۴	حدود ۲ درصد معادل ۱,۳ هزار مشترک افزایش داشته است.
۳۳	تعداد مشترک بخش پتروشیمی	مشترک	۳۸	۴۲	حدود ۱۰,۵ درصد معادل ۴ مشترک افزایش داشته است.
۳۴	تعداد مشترک بخش سیمان	مشترک	۸۴	۸۲	حدود ۲,۴ درصد معادل ۲ مشترک کاهش داشته است.
۳۵	تعداد مشترک بخش نیروگاهی	مشترک	*	۳۸۹	-
۳۶	تعداد مشترک بخش صنعتی (صنایع خرد)	هزار مشترک	۱۰۱,۱	۱۰۲,۰	حدود ۱ درصد معادل ۹۰۰ مشترک افزایش داشته است.
۳۷	تعداد مشترک بخش فولادی	مشترک	۷۳۷	*	-
۳۸	تعداد کل مشترکان گاز طبیعی	میلیون مشترک	۲۸,۴۰	۲۹,۰۲	حدود ۲,۱ درصد معادل ۶۲۰ هزار مشترک افزایش داشته است.
۳۹	سرانه مصرف مشترکان خانگی	مترمکعب بر مشترک	۲۲۴۵	۲۵۲۷	حدود ۱۲,۵ درصد معادل ۲۵۲ مترمکعب به ازای هر مشترک افزایش داشته است.
۴۰	سرانه مصرف مشترکان عمومی	مترمکعب بر مشترک	۴۳۵۶	۴۷۸۳	حدود ۹,۸ درصد معادل ۴۲۷ مترمکعب به ازای هر مشترک افزایش داشته است.
۴۱	سرانه مصرف مشترکان کشاورزی	مترمکعب بر مشترک	۷۹۱۳۰	۹۷۲۴۵	حدود ۲۲,۳ درصد معادل ۱۸ هزارمترمکعب به ازای هر مشترک افزایش داشته است.
۴۲	تعداد کل شهرهای گازدار	-	۱۲۶۲	۱۲۶۵	۳ شهر جدید گازدار شده است.
۴۳	سهم شهرهای گازدار از کل تعداد شهرها	درصد	۹۴,۹	۹۴,۴	کاهش سهم به دلیل افزایش تعداد کل شهرهای کشور است.
۴۴	تعداد کل روستاهای گازدار	-	۴۰۷۵۶	۴۰۷۵۶	-
۴۵	سهم روستاهای گازدار از کل تعداد روستا ^۳	درصد	۸۰,۶	۸۰,۳	کاهش سهم به دلیل افزایش تعداد کل روستاهای کشور است.
۴۶	سهم شهر و روستاهای گازدار از کل	درصد	۸۱,۰	۸۰,۸	کاهش سهم به دلیل افزایش تعداد کل روستاها و شهرهای کشور است.

۱. بر اساس اطلاعات پهنه‌ای میانگین دمای استان‌ها، دمای استان‌های سردسیر کشور در زمستان حدود ۱,۸ درجه و دمای کل کشور ۱,۵ درجه نسبت به سال قبل کاهش داشته است، لذا مصرف بخش خانگی افزایش قابل توجهی داشته است.

۲. بخش عمومی شامل: گرمابه‌ها، تجاری عمومی، ویژه و عادی، ورزشی، آموزشی، نانوایی‌ها، مذهبی (زایگان و فاقد بخشودگی) و خیریه‌ها.

۳. در اینجا مجموع روستاهایی در نظر گرفته شده که قابلیت گازرسانی داشته‌اند.

ردیف	شاخص	واحد	۱۴۰۲	۱۴۰۳	توضیحات
۴۷	طول شبکه گازرسانی شهری	هزار کیلومتر	۱۹۰,۱	۱۹۵,۲	حدود ۲,۷ درصد معادل ۵,۱ هزار کیلومتر افزایش داشته است.
۴۸	طول شبکه گازرسانی روستایی	هزار کیلومتر	۲۶۱,۳	۲۷۰,۲	حدود ۳,۴ درصد معادل ۸,۹ هزار کیلومتر افزایش داشته است.
۴۹	طول شبکه گازرسانی شهری و روستایی	هزار کیلومتر	۴۵۱,۴	۴۶۵,۴	حدود ۳,۱ درصد معادل ۱۴ هزار کیلومتر افزایش داشته است.

* تا زمان انتشار این گزارش آمار قابل استناد در دسترس نبوده است.

۹. جمع بندی

حدود ۷۰/۶ درصد از کل انرژی تولیدی در کشور مرتبط با گاز است که نشان از وابستگی بالای ایران به این حامل انرژی دارد. گاز تولیدی از دو محل میادین مستقل گازی و تأسیسات نفتی به شرکت ملی گاز تحویل می‌شود. در سال ۱۴۰۳ کل گاز خام تولیدی معادل ۱۰۹۷ م.م.م. و گاز تحویلی به شرکت ملی گاز ۸۳۰ میلیون مترمکعب در روز بوده است که در نهایت با کسر مصارف عملیاتی و محصولات جانبی در پالایشگاه و لحاظ واردات و تأمین گاز از محل ذخیره‌سازی، ۷۶۷ میلیون مترمکعب در روز به خطوط سراسری انتقال گاز تحویل شده است. مجموع تجارت گاز طبیعی در ایران در سال ۱۴۰۳ برابر با ۴۶ میلیون مترمکعب در روز بوده که ۱۱ درصد نسبت به سال گذشته کاهش داشته و با هدف برنامه هفتم فاصله دارد. در خصوص استفاده از مخازن ذخیره‌سازی نیز در اوج مصرف حدود ۳/۱ درصد از کل گاز طبیعی مورد نیاز از محل ذخیره‌سازی تأمین شده که برابر با ۲۵ میلیون مترمکعب در روز است. بر اساس اهداف برنامه هفتم این عدد باید به ۱۲۰ میلیون مترمکعب در روز اوج مصرف برسد. از کل گاز تحویلی به خطوط سراسری انتقال گاز نیز جمع مصارف گازرسانی حدود ۶۹۸ میلیون مترمکعب در روز است که افزایش ۲/۶ درصدی را نشان می‌دهد. بخش کشاورزی با ۲۵,۲ درصد بیشترین رشد و بخش سیمان با کاهش ۱۳,۲ درصدی، بیشترین کاهش را ثبت کرده است. همچنین به لحاظ میزان افزایش، بخش خانگی ۲۴,۵ م.م.م. افزایش مصرف داشته که علت این مسئله کاهش دما در زمستان سال ۱۴۰۳ نسبت به مدت مشابه در سال‌های قبل است. همچنین بخش نیروگاهی با کاهش ۱۱,۱ م.م.م. بیشترین میزان کاهش را داشته است که علت آن کاهش تخصیص گاز به نیروگاه و استفاده از سوخت مایع بوده است. جدول زیر خلاصه‌ای از مهمترین شاخص‌های بخش گاز را در سال ۱۴۰۳ نشان می‌دهد.

جدول ۲. خلاصه‌ای از وضعیت شاخص‌های کلان بخش گاز در دو سال اخیر

ردیف	شاخص مرتبط	واحد	۱۴۰۲	۱۴۰۳
۱	تولید گاز خام	م.م.م.م	۹۶۰	۱۰۹۷
۲	گاز تحویلی به شرکت ملی گاز	م.م.م.م	۸۱۳,۹	۸۳۰
۳	جمع‌آوری گازهای مشعل	هزار بشکه در روز نفت خام	۰	۶۳
۴	حداکثر گاز دریافتی از مخازن ذخیره‌سازی	م.م.م.م	۲۵,۲	۲۵,۶
۵	میزان صادرات	م.م.م.م	۴۵,۲	۴۵,۴
۶	کل مصارف گازرسانی	م.م.م.م	۶۸۰,۱	۶۹۷,۷
۷	تعداد کل مشترکان گاز طبیعی	میلیون مشترک	۲۸,۴۰	۲۹,۰۲
۸	سهم شهر و روستاهای گازدار از کل	درصد	۸۱,۰	۸۰,۸
۹	طول شبکه گازرسانی شهری و روستایی	هزار کیلومتر	۴۵۱,۴	۴۶۵,۴

منابع و مأخذ

- [۱] شرکت ملی گاز، گزارش ماهیانه عملکرد شرکت ملی گاز، اسفند سال ۱۴۰۳.
- [۲] گزارش ناظر اجرایی وزارت نفت، عملکرد سال اول قانون برنامه هفتم پیشرفت، سازمان برنامه و بودجه کشور، ۱۴۰۴.
- [۳] شرکت ملی گاز، گزارش ماهیانه عملکرد شرکت ملی گاز، اسفند سال ۱۴۰۲.
- [۴] مرکز پژوهش‌های مجلس، مسائل راهبردی بخش انرژی در برنامه هفتم توسعه (۱): ذخیره‌سازی گاز طبیعی، ۱۸۹۵۰، سال ۱۴۰۲.
- [۵] فصلنامه مرکز ملی اقلیم و مدیریت بحران خشکسالی، زمستان سال ۱۴۰۳.
- [۶] آمار تفصیلی صنعت برق ایران ویژه مدیریت راهبردی در سال ۱۴۰۳، وزارت نیرو.
- [۷] گزارش‌های ماهیانه عملکرد وزارت نیرو، اسفند ۱۴۰۳.
- [۸] شرکت ملی گاز، گزارش تصویر عملکرد سال ۱۴۰۳.

گزیده سیاستی

افزایش تعداد مشترکان در همه بخش‌های مصرفی بدون پشتوانه رشد متناسب تولید، نه تنها تأمین پایدار گاز را در همه بخش‌ها با چالش روبه‌رو کرده، که عمق ناترازی را در هر بخش نیز افزایش داده است.

